

de Nederlandse Project Gutenberg Reader

November 2008

Samengesteld en van commentaar voorzien door
Branko Collin.

De Creative Commons Naamsvermelding-Gelijk delen 3.0 Nederland Licentie is van toepassing op dit werk. Ga naar <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/nl/> of stuur een brief naar Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, VS om deze licentie te bekijken.

De literaire teksten en afbeeldingen in dit boekje zijn, tenzij anders vermeld, auteursrechtenvrij.

Voor de bepaling van de publicatiedata heb ik gebruik gemaakt van de door Project Gutenberg vermeldde *release dates*.

Project Gutenberg is een bibliotheek van elektronische teksten. Doel van het project is zo veel mogelijk werken voor zo lang mogelijke tijd aan zo veel mogelijk mensen ter beschikking te stellen. Het project geeft daartoe met name elektronische boeken uit waar geen auteursrechten meer op rusten. Vrijwilligers zijn altijd welkom: www.gutenberg.org.

Op dit adres vindt u ook de boeken van Project Gutenberg. Om een elektronische tekst te downloaden, gebruikt u de zoekmachine op de website om naar titels of etext-nummers van werken te zoeken. Eventueel kunt u ook rechtstreeks naar een *ebook* gaan door in de adresbalk van uw webbrowser het volgende adres in te voeren:

<http://www.gutenberg.org/etext/nnnnn>

waarbij u *nnnnn* vervangt door het juiste etext-nummer.

Veel Project Gutenberg-teksten zijn in handige elektronische formaten beschikbaar via websites van derden, zoals die van Manybooks.net. Ook kunt u sommige werken van het project in gedrukte vorm kopen via onder andere Lulu.com. Omdat de meeste werken van Project Gutenberg auteursrechtenvrij zijn, mag u ermee doen wat u wilt. Houdt er echter rekening mee dat Project Gutenberg een Amerikaanse uitgever is; boeken die door het project worden uitgegeven, zijn in Nederland niet per se rechtenvrij.

Voor vragen over deze reader, neem contact op met Branko Collin via e-mail: collin@xs4all.nl.

Inleiding

Dit boekje bevat fragmenten uit Nederlandstalige Project Gutenberg-boeken die tussen 12 september 2008 en 19 oktober 2008 zijn gepubliceerd.

In deze periode publiceerde Project Gutenberg slechts drie Nederlandstalige werken, alhoewel met "een Shakespeare" en "een Cats" zeker niet de minste.

Daarnaast in deze uitgave ook aandacht voor twee *etexts* uit augustus 2004 en januari 2008, respectievelijk Door Holland met pen en camera, een vooroordeelbevestigend reisverslag over *le nord* als nauwelijks ontwikkeld boerenachterland, en Diamantstad, de literaire aanklacht van Heijermans tegen de leefomstandigheden in de Amsterdamse Jodenbuurt.

Inhoud

Inleiding.....	3
Inhoud.....	3
Spaens Heydinnetie.....	5
Twee Edellieden van Verona.....	8
Iets over de grammaticale beoefening der Friesche taal in haren geheelen omvang.....	13
Door Holland met pen en camera.....	16
Diamantstad.....	20

Door Holland met pen en camera.

Spaens Heydinnetie

Het Spaans Heidinetje (*wat Spaans zigeunerinnetje betekent*) was een van Jacob "Vader" Cats verhalen uit de Trouwingh. Volgens de uitgebreide inleiding was dit verhaal gebaseerd op Cervantes' La Gitanella de Madrid. Het begint met de ontvoering van een adelijk kind door zigeunerhoofdvrouw Maiombe.

Daer is een selsaem volck genegen om te dwalen,
Gedurigh om-gevoert in alle vreemde palen,
Dat (soo het schijnen magh) als in het wilde leeft,
Maer des al niet-te-min syn vaste wetten heeft.
Het laet sigh over-al den naem van heydens geven, 5
En leyt, al waer het koomt, een wonder selsaem leven;
Het roemt sigh dattet weet uyt yders hant te sien,
Wat yemant voor geluck of onheyl sal geschien.
Maiombe was het hooft van dese rouwe gasten,
Die staegh op haer bevel en op haer diensten pasten, 10
Sy was loos, vals, doortrapt, en slim in haer bejagh,
Soo veel als eenigh wijf op aerden wesen magh;
Sy quam veel tot Madril of in de naeste steden,
Want mitse kluchtigh was, soo wertse daer geleden.
Sy had in haer gevolgh al menigh gau verstant, 15
Soo datse gunst en hulp by al de jonckheyt vant.
Sy stal eens seker kint te midden opter straten,
Dat uyt een edel huys daer eensaem was gelaten,
Het was een aerdigh dier, maer jongh en wonder teer,
En 't is maer twee jaer out, of slechts een weynigh 20
meer.
De meyt, wiens ampt het was hier op den dienst te
passen,
Die gaf de buert een praet, en liet het wicht verrassen:
Maiombe was verblijt, niet om het geestigh kint,
Maer datse rijck gewaet ontrent syn leden vint.

Blijkbaar kun je een adellijk kind wel uit haar omgeving halen, maar niet de inborst uit het kind, want de jonge Pretiose (née Constance) zet al gauw de zigeuners naar haar hand:

Maer des al niet-te-min sy wil geen vuyle dingen,
Sy wil geen dertel jock, geen slimme rancken singen;
Haer mont is wonder heus, haer oir en sinnen teer, 55
Al wat oneerlick luyt en singhtse nimmermeer.
Des heeftse by haer volck soo veel ontsagh gekregen,
Dat sy het menighmael geleyt in beter wegen:
En schoon dat hun de mont tot vuylheyt is gewent,
Men hoort geen dertel woort als syder is ontrent. 60
En of oock al het rot tot stelen is genegen,
Sy straft het vuyl bejagh en isser heftigh tegen:
En mits sy wonder veel met sangh en spelen wint,
Soo is Maiombe zelfs tot stelen niet gesint. 65
Doch sooder eenigh dingh bywijlen is genomen,
Sy doetet aen den dagh en voor de lieden komen;
Maer al door sneegh beleyt en met een loos en vont,
Soo datter niet een mensch en weet den rechten
gront.
Sy riep een van den hoop, en liet hem veerdigh
draven,
En liet, wat yemant stal, in eenigh velt begraven, 70
En dat of by een boom, een hooght of kromme
bocht,
Ten eynde men het pant by teyckens vinden mocht.
En wertse dan gevraeght op 't gunter is gestolen,
En wie het heeft ontvreemt, en waer het is verholen,
Soo maecktse voor het volck een wonder vreemt 75
verhael,
In woorden sonder slot in onbekende tael.
Maer seyt dan op het lest, dat onder gene linden,
Of aen den naesten bergh het goet is uyt te vinden:

En als men dan het kraem daer uyter aerden track,
Soo wast dat al het lant van hare wonders sprack.

80

*Op een dag ziet de edelman Don Ian de jonge
zigeunervrouw, en wordt op slag verliefd op haar. Maar
kan dat wel wat worden? Daar zul je toch echt de rest
van het verhaal voor moeten lezen.*

Uit: Spaens Heydinnetie, Jacob Cats, [etext 26696](#). De etext is rijkelijk
voorzien van verklarende noten die in deze reader zijn weggelaten.

Twee Edellieden van Verona

Van Twee Edellieden van Verona wordt aangenomen dat het een van Shakespeares vroegste comedies is. Twee vrienden uit Verona trekken naar Milaan, en worden daar rivalen om de hand van Silvia, dochter van de hertog. In dit begin van de eerste scène uit het tweede bedrijf bevindt een van de vrienden, Valentijn, zich met zijn bediende Flink in een kamer in 's hertogs paleis te Milaan. Flink drijft de spot met de verliefdheid van zijn meester.

Flink.

Uw handschoen, heer.

Valentijn.

De mijne heb ik aan, die hoort mij niet.

Flink.

Als gij hem ziet, heer, zingt ge een ander lied.

Valentijn.

Laat zien! – ja geef; 't is mijn bezit, mijn buit! –

Lief sieraad, dat een godd'lijk iets omsluit!

Ach Silvia! Silvia!

Flink.

Jonkvrouw Silvia! jonkvrouw Silvia!

Valentijn.

Wat moet dat, knaap?

Flink.

Zij is niet te beroepen, heer.

Valentijn.

Wie gaf u last, knaap, haar te roepen?

Flink.

Uw edelheid zelf, of ik begreep het verkeerd.

Valentijn.

Genoeg; gij zijt toch altijd te voorbarig.

Flink.

En laatst werd ik bekeven, omdat ik altijd te langzaam was.

Valentijn.

Loop heen, gij! Zeg mij, kent gij jonkvrouw Silvia?

Flink.

Waar uw edelheid op verliefd is?

Valentijn.

En, hoe weet gij, dat ik verliefd ben?

Flink.

Hoe? wel, aan deze bijzondere kenteekenen. Vooreerst hebt gij geleerd, evenals uw vriend Proteus uw armen over elkaâr te slaan als een onvergenoegde; u aan een liefdeliedje te goed te doen als een roodborstje; in uw eentje rond te wandelen als iemand, die de pest heeft gehad; te zuchten als een schooljongen, die zijn A-B-boek verloren heeft; te weenen als een jonge meid, die haar grootmoeder begraven heeft; te vasten als iemand, die de hongerkuur moet doorstaan; te waken als iemand, die voor diefstal beducht is; met een grienstem te spreken als een bedelaar op Allerheiligen. Vroeger waart ge gewoon, bij het lachen als een haan te kraaien; bij uw wandelen als een leeuw te stappen; niet te vasten,

dan dadelijk na den maaltijd; en niet treurig te kijken, dan als gij geldgebrek hadt; maar nu heeft een liefje u zoo veranderd, dat, als ik u aanzie, ik u nauwelijks voor mijn meester kan houden.

Valentijn.
En is dat alles in mij op te merken?

Flink.
Iedereen merkt het op buiten u.

Valentijn.
Buiten mij? onmoog'lijk.

Flink.
Buiten u? Niets is zekerder, want buiten u is en zal niemand zoo argeloos zijn; maar gij zijt zoo buiten uzelf van die dwaasheden, dat die dwaasheden in u zijn en door u heenschijnen als het water in een urinaal, zoodat geen oog u kan aanzien, of het wordt een dokter, die uw kwaal herkent.

Valentijn.
Maar zeg mij, kent gij mijn jonkvrouw Silvia?

Flink.
Die, waar gij zoo op staart, als zij aan tafel zit?

Valentijn.
Hebt gij dat opgemerkt? die meen ik, ja.

Flink.
Neen, heer, ik ken haar niet.

Valentijn.
Wat? kent gij haar door mijn aanstaren en toch kent gij

haar niet?

Flink.

Is zij niet verbazend leelijk, heer?

Valentijn.

Neen, knaap, zij is schoon, maar met meer dan met
schoonheid begunstigd.

Flink.

Nu, heer, dit weet ik zeer goed.

Valentijn.

Wat weet gij?

Flink.

Dat zij niet zoozeer schoon is, als wel, door u,
begunstigd.

Valentijn.

Ik acht haar schoonheid uitgelezen, maar haar andere
gaven onvolprezen.

Flink.

Ja, omdat de eerste geschilderd is en het andere buiten
schatting blijft.

Valentijn.

Wat geschilderd, en waarom buiten schatting?

Flink.

Wel, heer, zij schildert zich zoo om mooi te zijn, dat
niemand haar schoonheid kan schatten.

Valentijn.

Waar houdt gij mij dan voor? ik schat haar schoonheid

zeer hoog.

Flink.

Gij hebt haar nooit gezien, sinds zij zoo misvormd is geworden.

Valentijn.

Sinds wanneer is zij misvormd geworden?

Flink.

Van 't oogenblik af, dat gij verliefd op haar werdt.

Valentijn.

Ik werd op haar verliefd van 't oogenblik af, dat ik haar zag, en ik zie haar nog steeds even schoon.

Flink.

Als gij op haar verliefd zijt, kunt gij haar niet zien.

Valentijn.

Waarom niet?

Flink.

Omdat de liefde blind is.

Deze vertaling is van L.A.J. Burgersdijk die als eerste de volledige Shakespeare naar het Nederlands vertaalde. Van de hand van Burgersdijk heeft Project Gutenberg op het moment drie van deze vertalingen plus een Shakespeare-biografie gedigitaliseerd.

Uit: Twee Edellieden van Verona, William Shakespeare, [etext 26594](#).

Iets over de grammaticale beoefening der Friesche taal in haren geheelen omvang

De Friese taal is een boers bastaardpatois dat slechts in moerassige achterafgebieden wordt gesproken. Zo lijkt tenminste een van zijn grootste fans te veronderstellen, in deze Nederlandstalige lezing uit 1840 voor de Vergadering van het Provinciaal Friesch Genootschap ter beoefening der Friesche geschied-, oudheid- en taalkunde.

Is de Friesche taal dat dialect, hetwelk door de landlieden in dit gewest gesproken wordt, en, zoo men de beide Stellingwerpen met het Bildt uitzondert, de algemeene volkstaal op het platte land van het Wester-Lauwersche Friesland genoemd mag worden? dat dialect, vermengd en verbasterd, als het ten huidigen dage is, met Hollandsche woorden, taalvormen en spreekmanieren, verdrongen en onder den voet getreden door de bestuurders en leeraren des volks en der jeugd? Verdient deze tongval, die als eene geringe dienstmaagd zich schaamachtig schuil houdt, die in den kring van meer beschaafden en aanzienlijken zich niet durft te vertoonen, maar zelfs daar, waar zij nog geduld wordt, zich op de aannadering van elken stedeling, als schaamde zij zich haren boerschen opschik, vrijwillig en onopgemerkt verwijderd, – verdient deze den naam van taal, en is zij het, wier grammaticale beoefening men van ons verlangt? [...]

Tja, hoe bestudeer je als taalkundige van de (sinds 1835) derde afdeling (taal- en dichtkunde) een taal

waarin nauwelijks enig officieel document is opgesteld? De spreker veroorlooft zich een retorisch trucje door te zeggen dat je het Engels of Frans toch ook niet machtig wordt door een woordenboek te lezen. Nee, je gaat met de sprekers spreken.

Maar tot de verkrijging dier kennis kan ons ook de naauwkeurige beschouwing van de nog levende overblijfselen dezer taal leiden en behulpzaam zijn. Het is niet in ons Wester-Lauwersche Friesland alleen, dat de taal nog leeft, en dagelijks gesproken wordt. Men vindt haar, hoewel sterk door het Deensch verbasterd, nog overig in de ommestreken van Bredsted, in het Hertogdom Sleeswijk, onder de afstammelingen der oude Noord- of Strand-Friezen. Dat zij in het kleine Sagelterland, eene door moerassen ingesloten streek, aan den oostkant van Oostfriesland, nog in groote zuiverheid bewaard gebleven is, hebben de geleerde nasporingen van twee der verdienstelijkste en taalkundigste beoefenaren onzer grijze volksspraak onlangs aan het licht gebracht. Men voege hierbij de Friesche dialecten van Schiermonnikoog, van Hindeloopen, en ons gewoon, ofschoon ook in fijne wijziging van uitspraak, en verscheiden gebruik van klinkers en medeklinkers, in verschillende streken van dit gewest verschillend Landfriesch, – en men zal wel alles hebben opgenoemd, wat van de oude Friesche taal, in den mond van het nog levend geslacht, is overgebleven.

Die overblijfselen zijn, taalkundig, hoogst belangrijk. Niet alleen toch, dat het voor den taalvorscher eene hoogst aangename en leerrijke bezigheid is, om vergelijkend na te gaan, hoe de taal, na zoo vele eeuwen te zijn doorgedaan, hier dus, elders zoo is vervormd,

hier deze, elders gene, vreemde indrukken en inmengselen heeft ontvangen, en op te sporen, wat in de tegenwoordige spreektaal tot het oude, oorspronkelijke wezen en karakter van die taal behoort, wat daaraan vreemd is, en bij eene taalkundige kritiek als onfriesch moet worden uitgemonderd; – niet alleen, dat de vergelijking der nog bestaande dialecten behulpzaam kan zijn tot de woordvorsching, tot de bepaling der oorspronkelijke woordvormen, en dat zij licht verspreidt over de wetten der klankvorming; – maar ook, en dit dient wel in de eerste plaats in aanmerking te komen, de nog levende dialecten zijn inderdaad het eenige middel, om de kracht en beteekenis der letters, waarin wij de oude taal geschreven vinden, met onbetwistbare zekerheid te leeren kennen; zij bevatten het eenige zekere middel, dat ons tot eene zekere uitspraak leiden kan.

[...] Welke denkbeelden zou zich iemand van de Fransche, van de Engelsche, of eenige andere nog levende, taal vormen, zoo hij die wel uit eene Spraakkunst en Woordenboek had leeren kennen, maar in hare uitspraak niet door een deskundige ware onderwezen geworden, en zich dus daaromtrent met de hem alleen bekende waarde van de letterteekenen in zijne moedertaal behelpen moest? Zouden niet louter wanklanken zijn gehoor, ja zelfs, als hij stil voor zich zelven las, zijne verbeelding pijnigen? En zouden onze oude Friesche oorkonden liefelijker in onze ooren klinken, zoo wij de levende dialecten niet konden raadplegen?

Uit: Iets over de grammaticale beoefening der Friesche taal in haren geheelen omvang, mr. A. Telting, [etext 26846](#).

Door Holland met pen en camera

De bewerker van deze reader sluit zich aan bij de vertaler van het volgende als deze zegt: "Wij hebben den franschen schrijver in zijn reisverhaal op den voet gevolgd, al kwam soms de lust boven, hem eens even in de rede te vallen, waar hij in zijn gevolgtrekkingen te verging en, naar het weinige dat hij zag, oordeelde ook over het vele, dat hij niet zag. Het zal onze lezers zeker evenzoo gaan, maar om der curiositeits wille zal het oordeel van den Franschman hen interesseeren en zijn aardige verteltrant zal hen boeien." Maar ook is Door Holland met pen en camera een verzameling portretten die het in al zijn krampachtige ongedwongenheid alleen daarom al waard is te bewaren, omdat we zo de vroeg-20^e eeuwse Zeeuwse haarmode weer eens onder ogen krijgen.

Elk land heeft een eigen karakter, dat is onbetwistbaar. Holland nu is, zoowel om den aard van zijn grondgebied als om de kleeding zijner boeren, tegenwoordig het schilderachtigste land van Europa.

Het is de moeite waard, zich op te maken om met eigen oogen te aanschouwen die pijpjesrookers en kermisdansers, die langzame schuiten en reusachtige bruggen, die zwaaiende molenarmen en kalme overpeinzingen van rustige burgers over hun glas bier, die boerin met breede heupen, de producten der eigen boerderij naar de stad brengend, die spannen van trekhonden, die eeuwige kanalen, bevolkt met eenden, die nette dorpen en aardige huisjes, die zonderlinge visschers, grillige luchten, moerassige vlakten. Men kan dan op zijn gemak, zonder de oogen dicht te doen, vóór zich zien verschijnen de landschappen door Ruysdael's

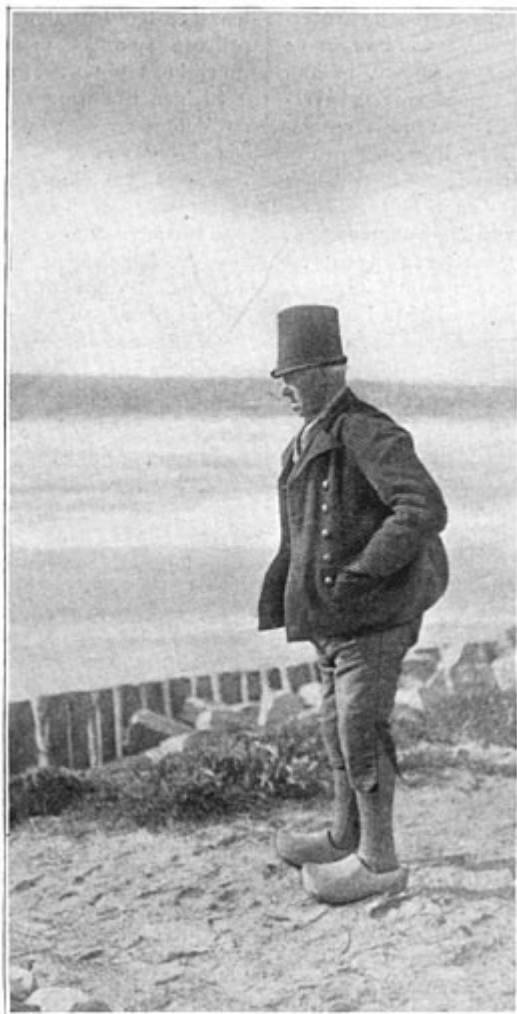
penseel op het doek gebracht, en de tronies der bierdrinkers die Teniers teekende.

Naar Holland gaan beteekent trouwens zooveel niet.... Men stapt 's morgens aan 't Noorderstation in een exprestrein, en 's avonds zit men kalmpjes in een "koffiehuis" te midden van de diepe rust der weiden en de tonen van een klokkenspel.

Als men in één adem België is doorgespoord, wat niet moeilijk is met het oog op de kleinheid van het land, komt men te Roozendaal, het grensstation, waar het gebruikelijk is, zijn krachten eenigszins te herstellen. Daarna stapt men in een langzamen trein, die er saai uitziet en op weg is naar Zeeland, het land der eilanden met zonderlinge namen, doorsneden door vaarten, kanalen, rivieren, slooten en booten, en bevolkt door vrouwen met bloote armen.

Maar men houde wel voor oogen, dat Holland een wanhopig vlakke en eentonige streek is, dat het geen heftige aandoeningen wekt, noch tot opgewonden geestdrift stemt of stille innerlijke verrukking teweegbrengt. Holland is het land der rust, waar men zich dompelt in het kalmste welbehagen.

Uit: Door Holland met pen en camera, Lud. Georges Hamön, [etext 13317](#).

Vader Kick, in gedachten verdiept.

Volendamse jongetjes.

Marktdag in Middelburg.

Diamantstad

Diamantstad is een roman, en tegelijkertijd een niets-verhullende beschrijving van het leven in de Jodenbuurt in Amsterdam aan het begin van de twintigste eeuw.

Lodewijk van Deyssel prees Diamantstad: "het thans bekende deel van dien roman bezit reeds een gehalte dat hem tot het voortreffelijkste doet behooren, wat wij van dien aard hebben".¹ Heijermans reageerde geïrriteerd: "Veroorloof mij op te merken dat het qualificeeren van de beschrijving der toestanden, der werkelijke toestanden in een stadsdeel van Amsterdam – van toestanden zoo gruwelijk en schandalig dat zij alle daden van wanhoop zouden rechtvaardigen – tot "uitmuntende literatuur" een lof is die mij pijnlijk heeft aangedaan."²

Sta mij op mijn beurt toe Van Deyssel te verdedigen. Heijermans en Diamantstad zouden zoveel gewonnen hebben als de schrijver het melodrama flink teruggeschroefd had en zijn fictie zakelijk had gehouden. Toch slaagde Heijermans erin een gruwelijk beeld te tekenen van de wantoestanden, en hielp zijn beschrijving er uiteindelijk toe leiden dat de wijk later werd gesaneerd.³

In het volgende fragment valt het met de

---

1 http://www.dbnl.org/tekst/prinoo3hgmpo1_o1/prinoo3hgmpo1_o1_o132.htm, op 18 oktober 2008 opgevraagd.

2 Zie het voorwoord van de etext.

3 "Hij heeft met zijn roman *Diamantstad* (1904), over de krottenwijk in de Jodenbuurt, in ieder geval eraan meegewerkt dat enige jaren later de sanering van die wijk begon." ING, <http://www.inghist.nl/Onderzoek/Projecten/BWN/lemmata/bwn2/heijermans>, op 18 oktober 2008 opgevraagd.

gruwelijkheid wel mee. De hoofdpersoon Elia gaat vissen in de bevroren Amstel, en meet onderweg zijn boekenwijsheid met het gezond verstand van een buurjongetje.

“Dàààg Eli!”

Omkijkend herkende-die manken Jan-van-den-schoenmaker.

“Gedoomes fijn, hè!”, schreeuwde ‘t jogje: “jeezes-mierande wat leit ‘t dicht! As ‘k geen manke poot had gong ‘k rijje! Ga jij d’r mee op?”

“Nee”, zei Eleazar: “‘t is hier koud genoeg!”

“Hù!”, schimpte de rakker: “dat zeg-ie maar – asof ‘k nie-weet da-je nie durreft as d’r geen balke onder legge”.

Hij zei ‘t zoo kinderdriest, dat Eleazar in den lach schoot.

“Balken legge d’r genoeg onder”, zei-ie, rillerig: “maar an balken heb-ie nie veel. ‘k Zoek ‘n bijt voor dooie visschen.”

“Wat mot je met dooie vissche?”, vroeg de schelle stem van den jongen.

“Eten!”, zei Eleazar.

“Verrek! Wat hei-je an dooie blik? Die zou ik nie luste”...

“As ‘t maar lekker gekookt wordt,” zei Eleazar, om ‘m te overtuigen: “vecht je om ‘n graatje!”...

“Dooie blik – die stinkt. – As-je denk da-je mijn ‘r tusschen neemt, zeg, mot je vroeger op staan!”

Weer lachte Eleazar, ‘t ventje dat als ‘n oud mannetje praatte bij z’n dunnen nek schuddend.

“Dooie blik en dooie voren, gestoofd met ‘n scheutje azijn, Jan – daar zou jij van smulpapen, as ‘t warm voor je op tafel sting.”

Samen liepen ze op, de man en 't manke jogje, sprekend als kameraden.

"Hei-je dan 'n schepnet?" – , vroeg Jan, geïnteresseerd.

"As ze boven drijve hei-je ze zoo maar te grijpe."

"Boven drijve? Boven drijve? Verrek – dan rake ze toch onder 't ijs!"

"As 'r 'n bijt is, zoeken ze lucht – 'n visch die geen lucht krijgt stikt – net as wij"...

"Hù!", schreeuwde 't jogje, schel in de ochtendlucht lachend: "hù – 'n visch die in 't wàter stikt – hù – hù!"

"Geloof je 't nie?"

"As jij 't wèl geloof" – , redeneerde het ventje, zwaar hinkend in de sneeuw: "dan hei-je ze je belazerd – en da's stom genoeg voor zoo'n groote kerel."

"Dank-ie wel", grinnikte Eleazar, opgewekt door de frissche brutale geluidjes naast 'm: "maar 'k denk dat 'r nog wel 'n páár dingen in 't leven zijn, die jij èn ik nog nie weten. As 'n visch zóó doet" – stilstaand bootste-die met z'n kaken 't happen van hijgende kieuwen na: "as 'n visch buiten 't water leit te trekken, dan wil-ie ademe – snap je?"

Even dacht Jan. Toen zei-die helder-betoogend: "Sodejuu – dan zou ze toch ééns zoo goed leven, bûiten 't water. Zie je nou wel dat ze je belazerd hebbe! As je ze ophaalt an de hengel binne ze as de weerlicht kapot – nou – nou? – Hoe ken dat nou? In de lucht zit toch meer lucht as in 't water, werin heelemaal geen lucht zit".

"In 't water zit óók lucht", begon Eleazar uit te leggen, maar Jan was 'r als de kippen bij.

"...Hù! Hù! In water lucht! Dan zou je telkes bellen na boven zien komme. As je met 'n ouwe pijpesteel in water blaast, komt 't 'r net zoo hard uit, as je 't 'r in fluit!"

Jij loopt te klesse. As 'k jou met je kop onder water hou, mot je verzuipe. En je zou nie verzuipe as 'r beneejen lucht was."

"Dank-ie voor 't lesje", zei Eleazar, in 'n hoek gedreven en nog eens z'n aanloop nemend: "toch zit 'r lucht in water en al zat 'r geen lucht in, dan vin je in 't water dezelfde dinge die in de lucht zijn – heusch, Jan"...

"Nou breek me klomp!", schetterde de jongen: "as water lucht is en lucht is water, dan zoue de vissche kenne vliege en de vogels vortzwemme! – Jou kenne ze alles wijs make! Je mot ze maar late lulle!"

"En wáarom komme ze dan dood boven drijve in de winter?", lachte Eleazar weer – toch kleintjes, want, och, och, as je dinge van uit de vèrte wist, drukte de eerste de beste slimme rakker je plat – "waarom, as 't water toeleit gane de vissche met dūizende kapot?"

"Omdat", zei 't jogje dadelijk: "omdat ze verrekke van de kou, net as de grootvader van de flesschetrekker an de overzij, die ze in de kelder bevroren hei-je gevonden"...

"Nee", zei Eleazar: "benèjen in 't water is 't, as de boel toegevroren is wàrmer, net as onder de grond"...

"Jij ken wel zóóveel zegge!"

"Vraag 't dan an de meester op school".

"Op school mag-ie niks vrage – enkel je vinger opsteke as je mot pisse"...

"Nou Jan – 't is werchtig zoo as 'k 't zeg."

"Hù!", schreeuwde spottend 't ventje: "hù! Ze hei-je jou verneukt, hoor! As 't nie ken, dan ken 't nie. As ik 'n visch was, dan gong 'k nou ook kapot van de kou"...

"Geef me 'n hand, dan help 'k je op 't ijs", zei Eleazar.

Uit: Diamantstad, Herman Heijermans, [etext 24116](#).

De Nederlandse Project Gutenberg Reader, november 2008,
versie 18/10/2008.1.

De tekst in dit boekje is grotendeels gezet in Legendum, een
"freeware" letter (GNU General Public License, om precies te
zijn) van Rogier van Dalen. Zie:
<http://home.kabelfoon.nl/~slam/fonts/fonts.html>.